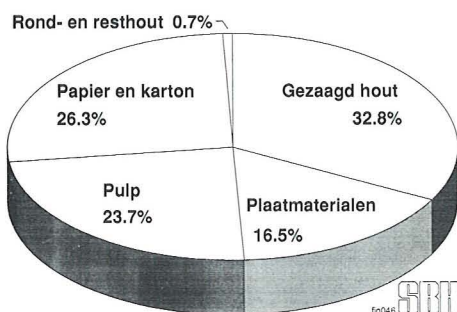

De Nederlandse houtmarkt in 1989

In onze reeks Bos en Hout Berichten staan wij jaarlijks stil bij de ontwikkelingen die zich op de houtmarkt hebben voorgedaan. In 1988 constateerden wij een voortzetting van de trend die in 1987 was ingezet. Zowel bij het rondhout als bij het gezaagd hout was er toen sprake van een stabilisering tot lichte stijging van de netto-invoer. Belangrijke vraag is of deze trend zich ook in 1989 heeft kunnen voortzetten en wat voor 1990 verwacht mag worden.

1. Inleiding

De Nederlandse invoer heeft in 1989 een absolute recordhoogte bereikt. Nooit eerder heeft Nederland zoveel hout in de vorm van vele produkten moeten importeren als in het afgelopen jaar. Zelden wordt echter beseft om welke hoeveelheden dit gaat en dat al dit hout door het bos moet worden voortgebracht. Dit besef zou eigenlijk tot een grotere zorg voor het bos en het houtvoortbrengend vermogen daarvan moeten leiden.

Figuur 1. Nederland: Handelsdeficit 1989
Bijdrag per produktgroep (totaal 13,2 m³ r.e. excl. oud papier en karton)

Vele malen hebben we hierop in onze Bos en Hout Berichten gewezen. Nu de jaarcijfers over 1989 bekend zijn blijkt maar weer eens hoe afhankelijk we van hout en dus van het bos zijn en hoe groot de invloed van het buitenland hierop is.

De totale in- en uitvoer van hout en houtprodukten bedroegen in 1989, omgerekend in m³ r.e., respectievelijk maar liefst 18,2 miljoen m³ r.e. en 5 miljoen m³ r.e. Bij een eigen Nederlandse houtoogst van circa 1,2 miljoen

m³ hout kan het berekende verbruik voor 1989 worden geraamd op 14,6 miljoen m³ r.e. Hierbij is geen rekening gehouden met invloeden van voorraadmutaties.

Voor de duidelijkheid, de eenheid m³ rondhoutequivalent (m³ r.e.) wordt gebruikt om de hoeveelheden houtprodukten bij elkaar op te tellen. Het geeft dus aan hoeveel m³ rondhout, stammen dus, nodig zijn om hieruit één m³/ton houtprodukt te fabriceren. Door de in- en uitvoerstromen van alle houtprodukten uit te drukken in rondhoutequivalenten en deze vervolgens te sommeren kunnen de totale in- en uitvoerhoeveelheden worden berekend.

In tegenstelling tot voorgaande jaren is het moeilijker geworden om de ontwikkeling op de houtmarkt goed in kaart te brengen. In 1988 hebben we al gewezen op de problemen, die samenhangen met de invoering van een nieuw indelingssysteem voor de registratie van de buitenlandse handel. Het grootste probleem doet zich voor bij het vergelijken van de in- en uitvoercijfers voor bepaalde produkten over meerdere jaren. Ondanks deze bezwaren en problemen zijn de resultaten van de buitenlandse handel hier weer op een rij gezet.

2. Ontwikkeling van het houtverbruik

in Nederland sinds 1980

In tabel 1 is de ontwikkeling van de totale in- en uitvoer en netto-invoer

vanaf 1980 weergegeven. Na het recordjaar 1988 blijkt de netto-invoer in 1989 opnieuw een recordhoogte te hebben bereikt. Globaal kan worden geconcludeerd dat de geleidelijke stijging van de netto-invoer, die zich sinds de crisisjaren 1981-1983 voordoet, in het afgelopen jaar verder is voortgezet. Sinds 1980 is de netto-invoer met 13% gestegen. In de tabel zijn duidelijk de crisisjaren 1981-1983 te herkennen.

Kijken we naar de afzonderlijke in- en uitvoerstromen, dan blijkt dat de totale invoer, die in 1988 al bijna 17 miljoen m³ r.e. was, dit jaar verder is opgelopen tot ruim 18 miljoen m³ r.e. Overigens is de uitvoer relatief sneller gestegen. Dit verschijnsel doet zich al vanaf 1980 voor. De totale uitvoer steeg van 4,6 miljoen m³ r.e. in 1988 tot 5 miljoen m³ r.e. in 1989. Dit betekent dat Nederland, bij een gelijkblijvende eigen houtproductie, in toeneemende mate als doorvoerland is gaan dienen. In tien jaar tijd is de verhouding tussen export en import van 19% naar 27% gestegen. Uit de beschikbare cijfers kan nog niet worden opgemaakt of er tijdens die doorvoer ook waarde aan het hout werd toegevoegd. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een bewerking zoals schaven, profileren, etc.

Aan de hand van de genoemde in- en uitvoercijfers zien we dat er in het afgelopen jaar sprake is van een handelsdeficit van 13,2 miljoen m³ r.e. In figuur 1 wordt een beeld geschetst van de bijdrage van de verschillende produkten aan dit tekort. Opnieuw

Jaar	Import	Export	Export in	
			Netto	procenten
			import	van de import
1980	14,5	2,8	11,7	19,2
1981	12,7	2,7	10,1	20,9
1982	12,0	2,5	9,5	21,0
1983	13,3	2,7	10,6	20,3
1984	14,0	3,1	10,9	22,2
1985	13,7	3,3	10,4	24,1
1986	15,6	3,7	12,0	23,4
1987	16,0	4,1	12,0	25,7
1988	17,0	4,6	12,3	27,3
1989	18,2	5,0	13,2	27,6

Tabel 1. Nederland: In- en uitvoer van hout en houtprodukten 1980-1989 (x miljoen m³ r.e.)
excl. papier en karton uit oud papier en karton

kan het deficit het meest op rekening worden geschreven van het gezaagd hout, op de voet gevolgd door het papier en karton en pulp. Een vergelijking met het voorgaande jaar laat zien dat het gezaagd hout en de plaatmaterialen zwaarder op het deficit zijn gaan drukken dan pulp, papier en karton. De verklaring hiervoor kan gelegen zijn in het feit dat de Nederlandse papierfabrikanten in toenemende mate papier en kranten uit oud papier zijn gaan maken en pulp uit Nederlands hout.

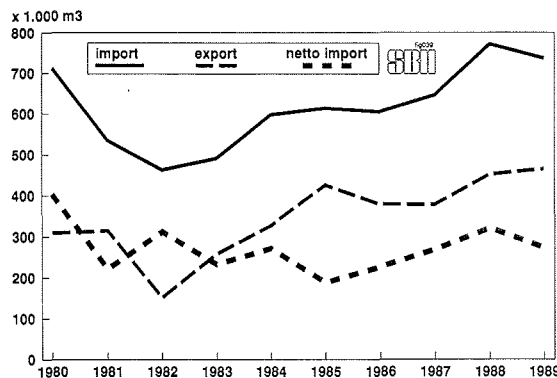
3. Rondhout

De belangrijkste sortimenten die hierin worden onderscheiden zijn:

- a. Zaag- en fineerhout; dit zijn stammen die door de zagerijen en fineerbedrijven worden gebruikt om er respectievelijk gezaagd hout en fineer uit te maken.
- b. Vezelhout; een sortiment dat voor de vervaardiging van uiteenlopende produkten wordt gebruikt. Belangrijke verbruikers zijn de pulp-, vezelplaat- en spaanplaatindustrie.
- c. Paalhout; hierbij moet vooral aan perkoenen, hei- en boompalen worden gedacht, al of niet verduurzaamd.
- d. Brandhout; in Nederland bijna uitsluitend bedoeld om er de openhaarden mee te stoken.

Uitgaande van de momenteel beschikbare CBS-cijfers bedroeg de totale invoer van rondhout in 1989 circa 735.000 m³ met schors bij een export van bijna 465.000 m³. In figuur 2 is grafisch de ontwikkeling van de in- en uitvoer en de netto-invoer weergegeven. Daaruit blijkt een lichte afname van de import bij een iets toegenomen export, waardoor de netto-invoer enigszins daalde. Deze daling deed zich overigens niet bij alle houtsoorten voor, zoals uit figuur 3 blijkt. De netto-invoer van tropisch en niet-tropisch loofhout steeg zelfs verder, terwijl die van naaldhout daalde. Opvallend is het sterk wisselende en enigszins cyclische karakter van de netto-invoerstroom van het naaldhout. Een verklaring hiervoor kan niet worden gegeven, maar zou te maken kunnen hebben met het inkoopbeleid van de grotere spaanplaatbedrijven in België, die een belangrijk deel van het door Nederland geëxporteerd naaldhout afnemen.

Het geïmporteerde rondhout bestond voor circa 24% uit niet-tropische loofhout, dat voornamelijk afkomstig was

Figuur 2. Nederland: In- en uitvoer van rondhout 1980-1989

uit België/Luxemburg (50%) en de Bondsrepubliek (42%). Nederland exporteerde in 1989 in verhouding tot de import een groot volume aan niet-tropische loofhoutstammen - circa 78.000 m³ - voornamelijk naar België/Luxemburg (82%). Naaldhout had het grootste aandeel in de totale invoer van rondhout (54%) en was eveneens hoofdzakelijk uit België/Luxemburg en de Bondsrepubliek afkomstig, respectievelijk 62% en 32%. Tegenover deze import stond een export van ruim 366.000 m³. Dit is een enorme hoeveelheid voor een land dat zelf zo weinig hout produceert. De exportstammen zijn grotendeels naar de spaanplaat-, vezelplaat- en pulpfabrieken in België/Luxemburg (76%), Bondsrepubliek (19%) en Zweden (3%) gegaan. Het tropische rondhout tenslotte - met een aandeel van 22% - kwam grotendeels uit Kameroen (55%) en bestond voor de helft uit azobé. Een klein gedeelte van deze stammen werden weer geëxporteerd (13%), voornamelijk naar onze buurlanden de Bondsrepubliek en België/Luxemburg.

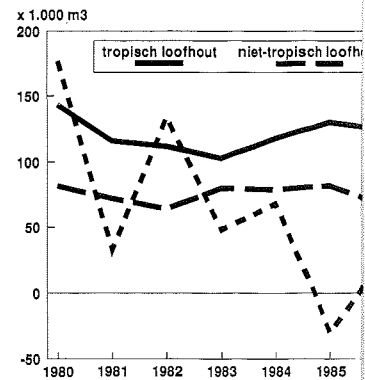
4. Gezaagd hout

In 1988 constateerden wij dat er een einde was gekomen aan de stijgende

lijn van zowel de invoer als de netto-invoer van het gezaagd hout. Inmiddels is duidelijk geworden dat in 1988 minder werd geïmporteerd, omdat eerst de voorraden naar een acceptabel niveau moesten worden teruggebracht. Dit blijkt ook uit figuur 4, waaruit naar voren komt dat de daling in ieder geval niet van structurele aard was. Integendeel, uit de grafieklijnen blijkt dat de invoer en de netto-invoer in 1989 weer sterk zijn gestegen. De hier bedoelde voorraadontwikkelingen blijken bovendien een duidelijk cyclisch karakter te hebben.

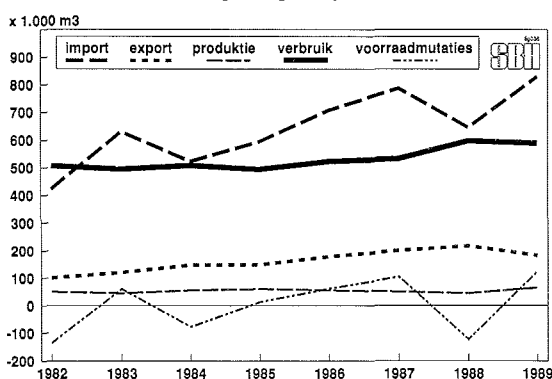
De totale invoer van gezaagd hout heeft in 1989 een absolute recordhoogte bereikt van ruim 3,4 miljoen m³. Wordt hierbij - zoals in vorige jaren is gebeurd - het bewerkte en verder bewerkte gezaagd hout opgeteld, dan bedroeg de invoer zelfs 3,6 miljoen m³. Tegenover deze invoer stond een weliswaar bescheiden, maar toenemende uitvoerstroom van in totaal 365.000 m³ gezaagd exclusief en 446.000 m³ inclusief het bewerkte en verder bewerkte gezaagd hout. Daarmee bedroeg de export van gezaagd hout ruim 12% van de invoer.

Worden de beide laatste categorieën buiten beschouwing gelaten dan kunnen de volgende ontwikkelingen

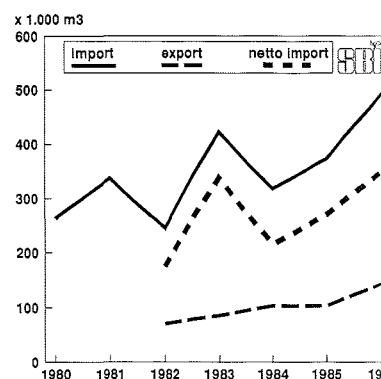

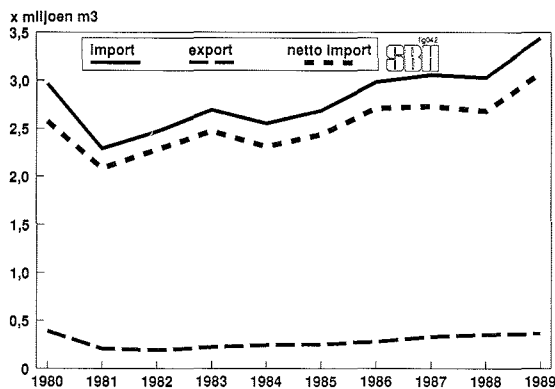
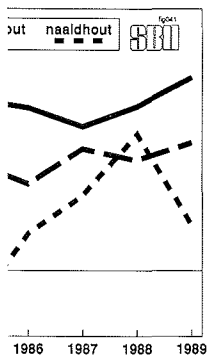
Figuur 3. Nederland: Netto invoer rondhout 1980-1989

Figuur 6. Nederland: Import, export, productie, berekend verbruik en berekende voorraadmutaties van gezaagd tropisch hout

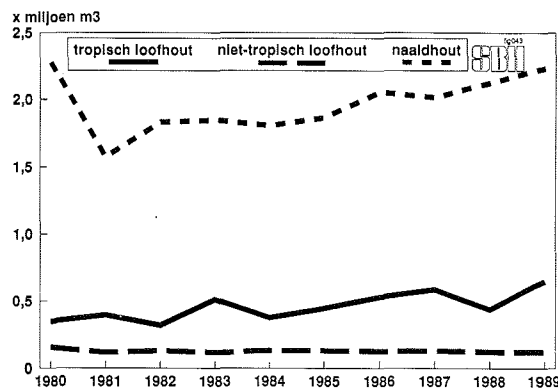

Figuur 7. Nederland: In- en uitvoer van gezaagd meranti 1980-1989

Figuur 4. Nederland: In- en uitvoer van gezaagd hout 1980-1989

Figuur 5. Nederland: Netto invoer gezaagd hout 1980-1989

worden waargenomen, wat de buitenlandse handel van gezaagd hout betreft.

De stijging van de totale invoer van gezaagd hout is vooral veroorzaakt door een zeer scherpe stijging van de invoer van het tropische loofhout en in iets mindere mate van het naaldhout.

De invoer van gezaagd tropisch loofhout bedroeg het afgelopen jaar ruim 820.000 m³; een toename ten opzichte van het voorgaande jaar met bijna 30%. Het invoervolume van 1989 kan als een absoluut record worden beschouwd. Nog nooit eerder in de geschiedenis werd er door Nederland zoveel tropisch hout ingevoerd. Deze stijging is des te opmerkelijker omdat verwacht mocht worden dat milieuacties tegen het gebruik van deze houtsoorten een grotere invloed zouden hebben gehad op de invoer. Overigens hebben wij in het Bos en Hout Bericht 1989 nummer 5 al gewezen op de invloed die voorraden kunnen hebben op de hoogte van de invoer in een bepaald jaar. Hierop zal hierna nog nader worden ingegaan. De stijging kan bijna geheel worden toegeschreven aan de sterk gestegen invoer van meranti (figuur 7). Deze soort maakt ongeveer tweederde deel uit van de totale Nederlandse invoer van gezaagd tropisch loofhout. Zij kan dan ook, evenals

vuren bij het naaldhout als markt-leider worden gezien bij het tropische loofhout.

De belangrijkste herkomstlanden van het door Nederland geïmporteerde tropische loofhout waren Maleisië (60%), op afstand gevolgd door Indonesië (19%).

De export van gezaagd tropisch loofhout is duidelijk teruggelopen. Was er in 1988 al sprake van een stagnering in de groei van de export, in 1989 blijkt deze zelfs te zijn gedaald tot circa 173.000 m³. Hieruit kan worden afgeleid dat ruim 20% van de invoer weer werd geëxporteerd, waarvan de helft naar de Bondsrepubliek en een kwart naar België/Luxemburg is gegaan.

De netto-invoer over de laatste tien jaar is in figuur 5 weergegeven. Uit de grafieklijn blijkt de algemene trend die zich vanaf 1980 voortzet.

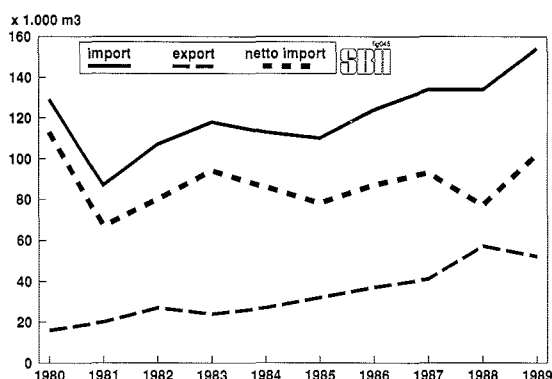
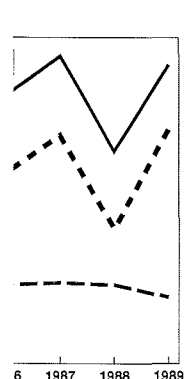
De invoer van niet-tropisch loofhout is nauwelijks verder gestegen en bedroeg in 1989 slechts 173.000 m³. Ook dit is enigszins verwonderlijk, omdat mocht worden verwacht dat deze groep van houtsoorten eventueel als vervanger van tropisch loofhout meer in de belangstelling zou zijn gekomen. Uit de invoercijfers blijkt hier voornamelijk niets van. De belangrijkste houtsoort was eiken, dat ongeveer de helft van het importvolume uitmaakte. De invoer van gezaagd eiken is de afgelopen jaren onder

druk komen te staan en continu afgenomen. Alleen in 1986 werd minder eiken geïmporteerd. Deze ontwikkeling vertoont overeenkomst met de afgenomen belangstelling voor eiken in de ons omringende landen, waar de lichtgekleurde houtsoorten zoals essen, een ruimere belangstelling genieten. Dit heeft vooral te maken met modetrends op de meubelmarkt, waarbij lichtere houtsoorten, maar ook noten en kersen veel gevraagd zijn. Opvallend is overigens dat de invoer van beuken, hoewel deze tot de lichte houtsoorten wordt gerekend, ook is gedaald. Belangrijkste herkomstlanden van eiken zijn Frankrijk (33%), USA (31%) en België/Luxemburg (13%).

De uitvoer lag op vrijwel hetzelfde niveau als het jaar ervoor en bedroeg ruim 50.000 m³. Belangrijke exportlanden waren de Bondsrepubliek (41%) en België/Luxemburg (35%). De netto-invoer is sinds 1980 op een vrij constant niveau gebleven (figuur 5).

De stijgende invoerlijn van het gezaagde naaldhout, die zich sinds het dieptepunt van 1981 voordoet, heeft zich ook in 1989 verder voortgezet. Weliswaar was de toename niet zo sterk als bij het tropische loofhout, maar toch is het volume ten opzichte van 1988 met 6% gestegen. In vergelijking met 1981 is er zelfs sprake van een stijging met 44%! In totaal werd er een enorme hoeveelheid geïmporteerd: ruim 2,3 miljoen m³. Het aandeel vuren daarin bedroeg 85%. Hieruit blijkt weer eens duidelijk dat Nederland een echt „vurenland” is.

Wat de herkomstlanden betreft, hebben zich enige opvallende veranderingen voorgedaan. Belangrijkste en meest opmerkelijke ontwikkeling is de afname van de invoer uit de Sovjet-Unie. Deze afname, die al eerder door de Russen tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van het ECE/

Figuur 8. Nederland: In- en uitvoer bewerkt gezaagd hout 1980-1989

Timber Committee te Genève was aangekondigd, blijkt overeen te stemmen met de Nederlandse handelscijfers. De invoer uit de Sovjet-Unie daalde met ruim 11%. Als belangrijkste redenen voor deze invoerdaling worden de rondhoutvoorziening, de sterk gestegen binnenlandse vraag en het gebrek aan houtverwerkingsmachines in de Sovjet-Unie genoemd. Dit gat in de invoer is vooral door België/Luxemburg opgevuld; de invoer uit dat land steeg met ruim 45% tot 209.000 m³. Verder namen ook de invoeren uit de Bondsrepubliek en de Noord-Europese landen toe. Belangrijkste herkomstland van het naaldhout blijft Zweden met bijna 590.000 m³, gevolgd door Finland met ruim 460.000 m³.

De uitvoer van het gezaagde naaldhout is voor het vierde achtereenvolgende jaar fors gestegen. Dit is een opmerkelijke ontwikkeling. Blijkbaar is Nederland in toenemende mate een doorvoerland van vooral vuren geworden. In 1989 werd ruim 130.000 m³ gezaagd naaldhout geëxporteerd waarvan tweederde deel naar België/Luxemburg en bijna eenderde deel naar de Bondsrepubliek is gegaan. Ondanks de scherp gestegen export is de netto invoer van gezaagd naaldhout eveneens verder toegenomen (figuur 5). Gesteld kan worden dat er sinds 1981 sprake is van een continue stijging van gemiddeld bijna 5% per jaar.

5. Bewerkt gezaagd hout

De invoer van produkten, behorende tot de categorie bewerkt gezaagd hout, heeft de afgelopen jaren aan belang gewonnen. In 1989 was de invoer al opgelopen tot ruim 150.000 m³ (figuur 8). Dit is in de lijn van de verwachting dat steeds meer landen zullen trachten steeds verder bewerkte produkten te exporteren. Hoewel het aandeel in de totale invoer van bijvoorbeeld gezaagd hout nog bescheiden is, groeit het gestaag met circa 20.000 m³ per jaar. Onder bewerkt gezaagd hout wordt verstaan gezaagd hout dat is geschuurd, geschaafd of geprofileerd. Verreweg het grootste deel van het ingevoerde bewerkte hout bestaat uit naaldhout (88%). Zweden was de belangrijkste leverancier van dit hout (47%) en geeft hiermee wellicht de trend aan om steeds meer hout in een verder bewerkt stadium te exporteren. Hier-

door kan extra waarde aan het hout worden toegevoegd waardoor de exportinkomsten verder kunnen stijgen.

De Nederlandse export van deze categorie produkten is enigszins gestagneerd en bedroeg iets meer dan 50.000 m³. Belangrijke afnemers waren België/Luxemburg (48%), de Bondsrepubliek (19%) en het Verenigd Koninkrijk (19%).

6. Invloed voorraadmutaties op de

invoer en de verbruiksgegevens.

In verschillende studies naar de houtstromen, die door de Stichting Bos en Hout zijn uitgevoerd, blijkt dat voorraadschommelingen van sommige houtsoorten een grote invloed hebben op de hoogte van de invoer in een bepaald jaar. Deze mutaties zijn van groot belang als het verbruik moet worden bepaald. In het algemeen wordt een eenvoudige rekenwijze toegepast om het verbruik te bepalen. Het verbruik wordt afgeleid uit de posten: invoer, uitvoer en binnenlandse productie volgens de formule: $\text{verbruik} = \text{import} - \text{export} + \text{productie}$. Dit wordt ook wel het berekende verbruik genoemd. Deze rekenformule mag echter alleen worden toegepast onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de voorraden in het jaar dat het verbruik moet worden berekend, niet of nauwelijks zijn gewijzigd. Bij sommige houtprodukten is hiervan in de praktijk ook wel sprake, maar bij bijvoorbeeld het tropische gezaagde hout geldt dit zeker niet. In de praktijk blijken voorraden grote schommelingen te vertonen. Dit houdt nauw verband met marktfactoren die karakteristiek zijn voor deze produktgroep. Zo zorgen moessonregens ervoor dat importeurs extra reserves moeten aanhouden om een continue aanvoer naar hun klanten te kunnen waarborgen. Ook valutaschommelingen en gunstige prijzen kunnen ertoe leiden dat extra hout wordt ingekocht, waardoor in een bepaalde periode meer hout wordt aangevoerd. Hierbij moet verder worden bedacht dat er een lange periode verstrijkt tussen het moment waarop het hout in het exportland is gekocht en het moment dat het gedroogd voor de klant in het importland beschikbaar is. Een periode van een half- tot driekwart jaar is niet ongebruikelijk. Voorraden kosten geld. De vraag is

of voorraden op sommige momenten niet te hoog zijn opgelopen. Om dit te kunnen beantwoorden is inzicht in de hoogte van de voorraden vereist.

Deze gegevens zijn helaas niet eenvoudig te achterhalen. In principe zouden hiervoor alle importeurs, handelaren en gebruikers van een bepaald houtmateriaal jaarlijks naar hun voorraden moeten worden gevraagd. Dit is een kostbare en tijdrovende methode, waarvoor momenteel de middelen nog ontbreken. Via een berekening is het mogelijk om enig zicht te krijgen op de ontwikkelingen van die voorraden. Omdat voorraadschommelingen zich het meest duidelijk bij het tropische hout voordoen is deze groep van houtsoorten hier als voorbeeld genomen. Op de gevolgde rekenmethoden en achtergronden zullen wij, in het kader van het houtstroomonderzoek, in een volgend Bos en Hout Bericht nader ingaan.

In figuur 6 is het resultaat weergegeven. De verbruikslijn vertoont een geleidelijke ontwikkeling, waarbij sinds 1985 sprake is van een stijging die zich overigens in 1989 niet heeft voortgezet. Dit is in tegenstelling tot wat zou mogen worden verwacht op grond van de netto-invoercijfers. Als de verbruikslijn is bepaald, kunnen ook de voorraadmutaties worden vastgesteld door deze per jaar te berekenen volgens de formule: $\text{Voorraadmutatie} = \text{Import} - \text{Export} + \text{Productie} - \text{Verbruik}$. De resultaten zijn eveneens in figuur 6 aangegeven. Hieruit blijkt dat de mutaties zich tussen 1982 en 1989 tussen de 130.000 en 150.000 m³ hebben bewogen. Dit zou als een theoretisch maximum kunnen worden beschouwd. In 1988 waren de voorraden tot een zeer laag niveau gedaald. Volgens berichten uit de markt was er in dat jaar zelfs sprake van enige krapte op de Nederlandse markt. Mede als reactie op dit lage voorraadpijl zijn in 1989 de voorraden weer fors aangevuld. Dit verklaart ook de sterk gestegen invoer van het afgelopen jaar. Op grond van dit beeld mag worden verwacht dat ten opzichte van 1989 de invoer dit jaar fors zal gaan dalen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de vraag of acties van milieubewegingen tegen het gebruik van tropisch hout werkelijk invloed zullen gaan krijgen op het consumptiegedrag van de Nederlander. Kortom, 1990 kan een interessant jaar worden.

Ir. L.J.M. Dielen